

L'ou de Piero

"Ací, gràcies a Déu, a la gallina de Marc Aureli, als monjos medievals, al gòtic i al renaixement, som de la civilització de l'ou."

Vostès el poden trobar a la Pinacoteca de Brera, de Milà, on el va fer portar Napoleó, o el poden contemplar en qualsevol bona història de l'art. Deu ser l'ou més famós de la història, vull dir entre els ous visibles i reals, no com l'ou de Colom o l'ou de la gallina de Marc Aureli. La cosa va ser que el duc Federico de Montefeltro, que s'havia fet riquíssim llogant a tothom les seues habilitats de gran *condottiero*, va tindre un fill (el futur duc Guidobaldo, desposseït i perseguit per Cèsar Borja) i va encomanar un retaule commemoratiu. A la cort ducal d'Urbino acudien els millors talents de l'època (pagaven bé, i l'ambient era excel·lent) i Piero della Francesca, el pintor de les divines proporcions, va rebre l'encàrrec de l'obra.

En primer terme hi ha el duc d'Urbino, orant agenollat i vestit amb armadura d'acer, tan rígida com el seu cèlebre nas ganxut. Al centre hi ha la Mare de Déu, amb les faccions de la duquessa Battista Sforza, que porta damunt dels genolls, estirat tot nu i dormint molt a gust, un infant Jesús amb la careta del petit Guidobaldo. Darrere de la Mare de Déu hi ha quatre àngels vestits de patges de la cort ducal, i a banda i banda, els sants de la devoció de la casa, Joan Baptista, Bernardí, Jeroni, Francesc, Pere màrtir i Joan Evangelista. Darrere de tot el grup, hi ha un fons d'arquitectura interior de marbres blancs i plaques de colors suaus, pilars i capitells, i un petit absis al capdamunt del qual hi ha una gran petxina invertida. De la petxina penja un ou, vertical com un pèndol en repòs o una plomada d'obrer, que per efecte de la perspectiva queda exactament damunt del cap de la Mare de Déu. Si contemples el quadro amb la vista posada en l'ou, cosa inevitable, als pocs moments et roda el cap. No per efectes òptics, sinó per efectes metafísics. És un ou torbador, un ou misteriós, un ou que imposa allà penjat una presència absoluta. Però què representa l'ou de Piero, quin és l'enigma pendent sobre els caps d'aquella cor celestial (no és una *sacra conversazione*, és la reina del cel que rep en audiència el duc), congelada i estàtica, amb cossos i cares de serenitat eterna?

Fa més d'un segle que els experts i els erudits cavil·len sobre el tema. Millard Meiss, americà, va fer càlculs complicats per demostrar que es tracta d'un ou d'estruç, bèstia rara i misteriosa en aquell temps, però amb això no avancem gran cosa. Altres han espe-

culat que l'ou és el símbol cristianitzat dels quatre elements, o que és el símbol de la creació tal com es veu a les esglésies d'Abissínia i d'Orient, o que simplement es tracta de l'ou convertit en idea de la perfecció, l'ou símbol de l'espai simètric, harmònic i exacte que buscava Piero i tota la pintura del Renaixement. Molts han dit que és el símbol de la immaculada concepció, qui sap si per la puresa de l'ou mateix. I així fins a no sé quantes teories.

No era tan difícil, tanmateix: l'ou de Piero és el modest i gloriós ou de Pasqua, l'ou total, l'ou del cel on volen anar Federico, la dona i el fill, l'ou total, l'ou de la resurrecció i de la vida. Ho pensava jo, i ho he trobat confirmat en una monografia recent. En efecte, si Piero posa un ou-símbol suprem, aquest ou no pot ser altre que l'ou del diumenge de glòria i resurrecció. L'ou que celebrem al nostre país, a Itàlia i a tot Europa. A Espanya-Castella-Andalusia celebren el dolor i la mort, amb molts ai ai aiii, tambors, flagel·lants i creus. Els altres hem celebrat sempre el retorn de la vida i de l'alegria; nosaltres comencem la festa on ells l'acaben. Ací, gràcies a Déu, a la gallina de Marc Aureli, als monjos medievals, al gòtic i al renaixement, som de la civilització de l'ou. L'ou de la mona de Pasqua, l'ou de xocolata, l'ou equilibrat i penjat, l'ou tan oval com el cap de Battista Sforza fent de Mare de Déu, l'ou florentí, l'ou d'Urbino i l'ou de Piero della Francesca. L'ou de Piero, que és el nostre, és incompatible amb la civilització de la *saeta* i els encaputxats, vostès dispensen. I si no s'ho creuen miren atentament el retaule de Brera, i reflexionen.

P. S. Aquesta era la pàgina que jo volia escriure el diumenge de Pasqua, però vingué el foc de la muntanya. I l'altra setmana van aparèixer els grans lladres a Madrid. Paciència.

Joan F. Mira